

ре као сегмента истраживања, истраживања у овој књизи могу бити значајна ширем кругу читалаца и истраживача из других хуманистичких и друштвених наука, нових дисциплина и интердисциплина.

Јасмина Дражић

Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за српски језик и лингвистику
Др Зорана Ђинђића 2, 21000 Нови Сад, Србија
jasmina@ff.uns.ac.rs

UDC 811.163.41:373(049.32)
UDC811.111:373(049.32)
ORCID 0000-0002-0121-4591

Твртко Прћић. *Речи у новом свејлу / Words in a New Light*.
Нови Сад: Филозофски факултет, 2024, 434 стр.

Књига *Речи у новом свејлу / Words in a New Light* (Нови Сад: Филозофски факултет, 2024. године) професора Твртка Прћића представља изузетно драгоцен допринос домаћој лексикологији, и то не само захваљујући двојезичном концепту који одмах привлачи пажњу, већ и због пажљиво одабраних тема и дубине њихове обраде. Сам избор да се књига развије и на српском и енглеском језику нуди читаоцу динамично искуство – један вид непрестаног поређења и преиспитивања, где се уочавају нијансе у терминима, али и у теоријским приступима. Предговор јасно показује да је примарна публика академска заједница – студенти мастерских и докторских студија, као и истраживачи у области лингвистике – али истовремено оставља утисак да би овај материјал могао бити подједнако користан и ширем домаћем и међународном кругу читалаца, што бесплатно дигитално издање и омогућава. Пред нама је књига која, кроз добро промишљен концепт, успева да подстакне интересовање за сложене лексиколошке теме и да им приступи на свеж, модеран и приступачан начин. Као што од професора Прћића и очекујемо – ради се о збирци текстова који критички и са пуно духа приступају готово свакој теми коју обрађују.

Аутор први део („Words in a New Light – in / on English”, односно „Речи у новом светлу – на / о енглеском”) отвара поглављем о савременој лексикографији и могућностима израде „идеалног речника“. Ту разматра принципе који стоје у основи данашње лексикографске праксе, појам „речничке културе“, као и радни модел за један замишљени идеални речник, са нагласком на дефиниције, циљеве, типологију, структуру и перспективе будућег развоја. Следи поглавље о употреби великих језичких модела и четботова у истраживању енглеског вокабулара. Аутор овде представља четботове као „суперречнике“ способне да дају податке о особинама појединачних речи и

њиховим међусобним односима. Разликују се микролексичке и макролексичке скице, а дати су и савети како формулисати упутства четботовима ради што поузданијих резултата. Из исте перспективе, аутор посебну пажњу посвећује неологизмима у енглеском, њиховој дефиницији, доменима, положају у речницима и могућностима приказа путем лексичких скица. Уз пуно уважавање ауторовог избора да не улази у техничке механизме који покрећу четботове, чини ми се да су ови виртуелни ентитети у књизи описани можда и претерано афирмативним формулацијама. Иако је оправдано бити одушевљен њиховим могућностима, важно је имати на уму и чињеницу да су ови алати засновани на огромним количинама података преузетих без јасно дефинисаног ауторства и дозволе. То је питање које захтева даљу етичку и правну разраду, а то, истина, можда ипак припада другим дисциплинама, а не лексикологији. Иако ће се вероватно многи сложити да су четботови неизбежан део будућности лексикологије, лексикографије и превођења, те да је њихово проучавање данас нужност, корисно је нагласити и да се ипак ради о алатима чији квалитет у великој мери дугује знању и раду људи чији су подаци у њих уграђени (често без питања). У трећем поглављу првог дела аутор се бави творбеном компетенцијом студената енглеског језика, полазећи од образложења зашто је она важна, преко тема за развијање творбене компетенције на основном и напредном нивоу, до начина њеног развијања. Истиче се улога наставника, наставних материјала и практичне оријентације у настави. У наредним поглављима пажња се усмерава на афиксе у енглеском језику. Прћић најпре разматра њихова дистинктивна својства, а затим њихов третман у речницима, уз детаљно вредновање речничких чланака по различитим критеријумима. Овај сегмент садржи и огледни чланак о суфиксу *-ish*. Две целине аутор посвећује разграничењу префикса и префиксоида, односно суфикса и суфиксоида, где се кроз критеријалне особине граде прототипске дефиниције и нуде минимални речници енглеских префикса и суфикса. У завршном делу ове половине књиге аутор обрађује значење и прагматику полиморфемских речи. Овде аутор разматра феномене семантичке непотпуности и прагматичког допуњавања, експлицитна и неексплицитна значења, импликације и имплицатуре, као и корелативне димензије значења.

У другом делу („Речи у новом светлу – на / о српском”, односно „Words in a New Light – in / on Serbian”) аутор своју и нашу пажњу усмерава на српски језик, са нагласком на неологизме, синонине, нова значења постојећих речи, фразне именице и акрониме. Поглавље о неологизмима у српском полази од њиховог места у комуникацији и односа између „обичних“ и „необичних“ говорника, преко структурних и системских аспеката, до лексиколошких и лексикографских питања. Као и у својим претходним публикацијама, из којих смо годинама учили и које су нас увек наводиле на размишљање, аутор заступа став да су неологизми богатство језика, а не његова мана, али је и њима потребно приступити са дозом промишљања и критике. Наставља се анализа процеса неологизације, уз осврт на сливенице и рад професора Бугарског који је аутора ове књиге у том погледу заинтригирао. Аутор се затим креће од продуктивности творбених механизма и лексичке креативности, преко праћења неологизације, до могућих промена у домену корпусних анализа, лексикологије, лексикографије и наставе српског. У оквиру следећег

поглавља аутор истражује нова значења постојећих речи, било кроз семантичку и стилску неологизацију, било кроз поступке генерализације, специјализације, метафоризације, метонимизације и стварања дескриптивних или асоцијативних значења. Аутор даље дискутује и о преношењу тих значења на домаће и страног порекла речи, као и о њиховим лексиколошким и лексикографским импликацијама. Посебно поглавље аутор посвећује синонимима у српском језику, од њиховог дефинисања и критеријума за разграничење, преко начина диференцијације (према асоцијацији, колокацији, додатној импликацији), до категорија хипосинонима и колатералних синонима, чије се порекло објашњава семантичким, контактним и морфосинтаксичким механизмима. Напоследку аутор разматра и популарну употребу синонима и њене манифестације, као и примене у лексикографији и настави. Затим следи анализа фразних именица, у којој се представљају њихова општа и специфична својства, структурни обрасци и импликације за лексикологију и лексикографију. Завршно поглавље друге половине књиге аутор посвећује акронимима, које разматра кроз дванаест питања и одговора, уз предлоге појмовног и терминолошког разграничења и лингвистичке карактеризације. Прћић нуди и прагматичко-функционалну типологија акронима, као и теоријске, методолошке и практичне импликације. Књига се завршава библиографским напоменама и обимним списком литературе.

Имајући у виду све наведено, ово дело представља систематичан и иновативан преглед савремених питања у вези са речима и речницима, повезујући енглески и српски језик, теоријске и практичне приступе, и традиционалну лексиколошку проблематику са новим технологијама и наставним изазовима, уз либерално, али критичко сагледавања односа два језика која су у фокусу. Књига оставља снажан утисак добро осмишљеног и уравнотеженог текста који на систематичан начин представља кључне области лексикологије. Њена највећа врлина огледа се у јасном и прегледном излагању целог низа појмова, што је чини подједнако приступачном студентима и корисном истраживачима. Посебно су вредни делови у којима се класичне теме лексикологије, попут семантичких односа или творбе речи, повезују са савременим приступима и примерима из актуелне језичке праксе. Такође, практични осврти и анализа конкретних језичких јединица значајно доприносе разумевању теоријских поставки. Свеукупно, књига представља поуздано и инспиративно штиво које уводи у основне и сложеније појмове и подстиче читаоца да критички размишља о језику и његовој динамици. Коначно, ова књига приближава лексикологију средини 21. века, уз наду да ћемо у синергији традиционалних приступа и нових достигнућа доћи до нових сазнања о речима и њиховој моћи.

Душан Стаменоковић

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Депарتمان за англистику
Ђирила и Методија 2, 18101 Ниш, Србија
dusan.stamenkovic@filfak.ni.ac.rs